

3. Kömleksiz, M., Çelikbay, A., & Alimbekov, A. Açıklamalı eğitim terimleri sözlüğü: Kırgızca-Türkçe-Rusça-İngilizce. 2002. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları.
4. Элери Битикчи Седентаризм – «научный» метод унижения кочевников// https://kgcode.akipress.org/unews/un_post:2096
5. Тойнби А. Дж. Постигание истории. – М.: Прогресс, 1991. – 736 с.
6. Алимбеков, А. Педагогический потенциал пословиц и поговорок. Русский язык и литература в школах Кыргызстана, 2000, №5-6- 129–140.
7. Алимбеков, А. Кыргыз элинин билим берүү салттары: Окуу куралы. – Б.: Педагогика, 2001. – 44 б.
8. Алимбеков, А. Окутуунун жалпы методдору. / А. Алимбеков, М. Ташпынар. - Б., 2004. – 232 б.
9. Гузев В.Г., Кляшторный С.Г. Древняя письменность Великой степи. // Тюркологический сборник. М.: 2009. С. 146-176.
10. Каратаев О., Эралиев С. Кыргыз этнографиясы боюнча сөздүк. Бишкек. "Бийиктик" – 2005, 267 б.
11. Кожобеков М. Орто кылымдагы Кыргыз каганатындагы билим туурасында // Кыргыз-түрк «Манас» университети. Коомдук илимдер журналы.-2002.-№, 3. - 34-39 б.б.
12. Сыдыков С., Конкобаев К. Байыркы Түрк жазуусу (VII-X кылымдар): окуу китеп.-Б.: КТМУ, 2001.-337 б.
13. Крюков М.В., Малявин В.В., Софронов М.В.. Китайский этнос в средние века (VII-XIII вв.). // М.: 1984. 336 с.
14. Малов С. Е. Енисейская письменность тюрков. Москва — Ленинград — 1952
15. Кляшторный С.Г. Древнетюркские рунические памятники как источник по истории Средней Азии. // М.: «Наука». 1964. - 214 с
16. Белинский В.Г. Избранные статьи. — М.: Детская литература, 1972. — 223 с.
17. Ирисов П. Ырчылар чыгармачылыгы: Окуу китеп. Б.: “Бийиктик”, 2004. 212 б.
18. Алимбеков, А. Түрк дүйнөсүнүн ойчулдарынын мурастарындагы педагогикалык идеялар. - Б.; 2017.- 272 б.
19. Тенишев Э. Улуттук доорго чейинки кыргыз адабий тили жөнүндө// Ала-Тоо, 1989, №8-9. – 145 - б.
20. Молдо Кылыч. Казалдар.-Фрунзе:Аадабият, 1991.-256 б.

УДК: 78.091.3

DOI: <https://doi.org/10.56122/.v1i2.427>

ОКУУЧУЛАРДЫН ЭСТЕТИКАЛЫК МАДАНИЯТЫН КАЛЫПТАНДЫРУУДА МУЗЫКА САБАГЫНЫН ОРДУ

Альпекова Фарида Исамидиновна - ОшМПУ улук окутуучу

<https://orcid.org/0009-0002-3540-2096>

Faridaalpekova@gmail.com

РОЛЬ УРОКОВ МУЗЫКИ В ФОРМИРОВАНИИ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ

Альпекова Фарида Исамидиновна - старший преподаватель ОшМПУ

<https://orcid.org/0009-0002-3540-2096>

THE ROLE OF MUSIC LESSONS IN SHAPING STUDENTS' AESTHETIC CULTURE

Alpekova Farida Isamidinova-Senior Lecturer at Osh State Pedagogical University

<https://orcid.org/0009-0002-3540-2096>

Аннотация

Бул макала музыка сабагынын окуучулардын эстетикалык маданиятын калыптандыруудагы орду жана тарбиялык ролу жөнүндө сөз кылат. Музыка сабагы

эстетикалык тарбиянын негизги компоненти катары адамдын эмоционалдык жана руханий өсүшүн камсыздайт. Окуучулардын музыкалык кабыл алуусун, чыгармачылыгын жана эстетикалык баалуулуктарды кабыл алууну өнүктүрүүдө музыка сабагы чоң роль ойнойт. Мында, музыка сабагынын тарбиялык мааниси, гармониялык өнүгүү, сезимдерди өркүндөтүү, чыгармачылык активдүүлүктү арттыруу жана социалдык баалуулуктарды, урматтоо жана ишенимди калыптандыруу жогорулатылган. Эстетикалык тарбиянын мааниси, ошондой эле мектептеги билим берүү процессинде музыка сабагынын функциялары да кеңири каралган. Музыка сабагынын ролу дүйнөлүк билим берүү системасында көбөйүп, кыргыз билим берүү системасында музыка сабагынын ордуна жана аны өнүктүрүүгө арналган жаңы ыкмаларды жана технологияларды киргизүү зарылдыгы белгиленген. Маалыматтардан белгилүү болгондой, музыка сабагы мектептерде эмоционалдык жана акыл-эстик өнүгүүнүн, чыгармачылыкка кызыгуунун жана моралдык баалуулуктарды түшүнүүнүн негизги булагы болуп саналат. Бул макала музыканы окуу жана анын тарбиялык потенциалын өнүктүрүү үчүн актуалдуу методдорду, жаңычыл ыкмаларды жана педагогикалык стратегияларды сунуштайт. **Ачкыч сөздөр:** музыка, эстетикалык тарбия, чыгармачылык активдүүлүк, тарбиялык функциялар, глобалдык билим берүү системасы, педагогикалык стратегиялар.

Аннотация

Данная статья рассматривает роль уроков музыки в формировании эстетической культуры учащихся и их воспитательную функцию. Уроки музыки, являясь важным компонентом эстетического воспитания, способствуют эмоциональному и духовному развитию человека. Уроки музыки играют ключевую роль в развитии музыкального восприятия, творческих способностей и принятии эстетических ценностей. В статье рассматриваются воспитательные функции уроков музыки, такие как гармоничное развитие, совершенствование чувств, развитие творческой активности, а также формирование социальных ценностей, уважения и доверия. Также подчеркнута важность эстетического воспитания и функций уроков музыки в образовательном процессе школы. Роль уроков музыки в глобальной образовательной системе возрастает, и в кыргызской образовательной системе существует необходимость внедрения новых методов и технологий для ее развития. Согласно информации, уроки музыки являются основным источником эмоционального и интеллектуального развития, увлечения творчеством и понимания моральных ценностей. Статья предлагает актуальные методы, инновационные подходы и педагогические стратегии для развития уроков музыки.

Ключевые слова: музыка, эстетическое воспитание, творческая активность, воспитательные функции, глобальная образовательная система, педагогические стратегии.

Abstract

This article discusses the role of music lessons in shaping students' aesthetic culture and their educational function. Music lessons, being an essential component of aesthetic education, contribute to the emotional and spiritual development of a person. Music lessons play a key role in the development of musical perception, creative abilities, and the acceptance of aesthetic values. The article examines the educational functions of music lessons, such as harmonious development, enhancement of feelings, the increase of creative activity, as well as the formation of social values, respect, and trust. The importance of aesthetic education and the functions of music lessons in the school education process are also highlighted. The role of music lessons in the global education system is increasing, and in the Kyrgyz educational system, there is a need for the introduction of new methods and technologies for its development. According to the information, music lessons are the main source of emotional and intellectual development, fostering creativity and understanding of moral values. The article suggests relevant methods, innovative approaches, and pedagogical strategies for developing music lessons.

Keywords: music, aesthetic education, creative activity, educational functions, global education system, pedagogical strategies.

Киришүү

Эстетикалык маданият түшүнүгү жана музыка сабагынын билим берүү системасындагы мааниси. Эстетикалык маданият — бул адамдын көркөм өнөрдү, табиятты жана коомдук турмушту көркөм кабыл алуу жөндөмдүүлүгүнөн турган руханий жана моралдык баалуулуктар системасы. Ал инсанды жогорку эстетикалык табитке ээ кылып, анын ички дүйнөсүн байытып, коомдук жана жеке жашоосундагы гармонияны камсыздайт [12].

Байыркы Грецияда жаралган философия ой эстетикалык тарбиянын каражаты катары биринчи орунга музыканы койгон да, адамдын эстетикалык табитинин өсүшүнө бирден бир таасир кылган нерсе музыка деп эсептешкен. Бул көзкарашты бир кыйла кеңейтип, Аристотель музыкага адабият менен театрды кошкон. Адамзат тарыхында ар кыл мезгил, ар кыл багыттар эстетикалуулук жана көркөмдүүлүк, сулуулук жана куниктик, көтөрүңкүлүк жана пастык, баатырдык жана коркоктук, кайгылуулук жана комедиялуулук тууралуу өз түшүнүктөрүн жараткан [13].

Музыка сабагы мектептик билим берүү системасында эстетикалык тарбиянын негизги компоненти болуп саналат. Ал окуучулардын музыкалык угуу жөндөмдүүлүгүн, ырдоо жана аспапта ойноо көндүмдөрүн өнүктүрүп, алардын эмоционалдык жана руханий дүйнөсүн байытат. Музыка сабагы аркылуу окуучулар көркөм чыгармачылыкка, эстетикалык баалуулуктарга жана маданий мураска болгон кызыгуусун арттырып, коомдук жашоого активдүү катышууга даярданышат.

Окуучулардын эстетикалык табит жана руханий дүйнөсүн калыптандыруудагы негизги тармактарга кайрылсак.

Эстетикалык тарбиянын негизги тармактары болуп адабият, сүрөт жана музыка саналат. Бул тармактар бири-бири менен тыгыз байланышта болуп, окуучулардын эстетикалык кабыл алуусун жана чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрөт. Адабият окуучуларга көркөм сөз аркылуу дүйнөнү кабыл алуу жөндөмдүүлүгүн, сүрөт көркөм өнөрү болсо визуалдык кабыл алуу жана чыгармачылык ой жүгүртүүнү өнүктүрөт. Музыка болсо үндөр жана ырлар аркылуу эмоцияларды жана сезимдерди жеткирүү менен окуучулардын ички дүйнөсүн байытат.

Бул тармактардын ар бири өзүнчө мааниге ээ болсо да, алардын биргеликте иштеши окуучулардын эстетикалык дүйнөсүн кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө жардам берет. Мисалы, адабияттагы поэзиялык чыгармалар музыка менен коштолуп, окуучулардын эмоционалдык кабыл алуусун күчөтөт, ал эми сүрөттөрдүн үстүндө ырлардын аткарылышы көркөм түшүнүктөрдү тереңдетет.

Музыкалык тарбия психологиялык жана педагогикалык жактан маанилүү ролду ойнойт. Ал окуучулардын эмоционалдык абалын жөнгө салып, алардын психологиялык өнүгүүсүнө оң таасирин тийгизет. Музыка угуу жана ырдоо процесси мээнин иштешин жакшыртып, окуучулардын көңүл буруу, эс тутум жана ой жүгүртүү жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрөт.

ОшТУнун эл аралык Өзгөн технология жана билим берүү институтунун Педагогика жана тил илимдери кафедрасынын окутуучусу **Абдулатов Абдурашит Абдулатович**

“Музыка инсандын руханий өсүүсүндөгү лирикалык поэзиядан кийинки этап болуп эсептелет. Ал адамдын нравалык, эмоционалдык жана эстетикалык чөйрөсүн бириктирет. Музыка - сезимдин тили. Адамдын жан дүйнөсүндөгү сөз жете албаган эң терең, эң назик жерине музыка жетет. Ошондуктан тарбия музыкасыз болсо ал кемчил болуп калат. Музыка менен ыр - окуу предмети эле эмес. Эгерде музыканы сезимдин тилиндеги окуу китеби деп эсептесек, анда бул предметтин алиппеси табияттын музыкасын угуудан башталат”- деп өз оюн билдирген [14].

Эстетикалык тарбия берүүдө окуу процесстеринин мүмкүнчүлүгү зор экендиги көрүнүп турат. Аларды билгичтик менен пайдаланып туруу гана керек [6, с.105].

Педагогикалык жактан алганда, музыка сабагы окуучулардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө, өзүн-өзү көрсөтүү жана өзүн-өзү баалоо сезимин калыптандырууга жардам берет. Музыка сабагы аркылуу окуучулар өздөрүнүн ички дүйнөсүн

түшүнүп, аны башкаларга жеткирүү жолдорун үйрөнүшөт. Бул өз кезегинде алардын коомдук жана жеке жашоосундагы гармонияны камсыздоого жардам берет.

Музыка сабагынын тарбиялык мааниси да чоң. Ал окуучуларга көркөм баалуулуктарды, моралдык нормаларды жана коомдук жоопкерчиликти үйрөтөт. Музыка аркылуу окуучулар өздөрүнүн жана башкалардын эмоцияларын түшүнүп, аларга туура мамиле кылууну үйрөнүшөт. Бул алардын коомдук жашоосундагы өз ара түшүнүшүүнү жана ынтымакты жакшыртат.

Музыка сабагынын негизги максаты — окуучулардын эстетикалык түшүнүктөрүн, маданий баалуулуктарын калыптандыруу. Бул максатты ишке ашыруу аркылуу музыка сабагы окуучулардын эмоционалдык жана руханий дүйнөсүн кеңейтүүгө жардам берет. Музыкалык тарбиянын өзөгү эстетикалык түшүнүктөрдү жана баалуулуктарды берүү болуп саналат. Музыка сабагы аркылуу окуучулар эстетикалык жактан мурункудан да тереңирээк дүйнөнү, көркөм искусствонун ар кандай тармактарындагы жана чыгармачылыктын тармактарындагы баалуулуктарды түшүнүүгө жана кабыл алууга үйрөнүшөт.

Музыка сабагынын максатына жетүү үчүн билим берүү процесси эстетикалык тарбияга багытталып, окуучулар өздөрүнүн сезимдерин, руханий дүйнөсүн жана баалуулуктарын кеңейтүүгө мүмкүнчүлүк алышат. Алар музыка аркылуу өзүнүн ички дүйнөсүн таанып-билүү, көркөм чыгармаларды баалоо жана туура кабыл алуу жөндөмдүүлүктөрүн калыптандырышат. Ошондой эле музыка сабагы аркылуу чыгармачылыкты, эстетикалык ырахат алуу жөндөмдүүлүктөрүн жогорулатуу негизги максаттардын бири болуп саналат.

Сабактарда калыптандырылган негизги компетенциялар

Музыка сабагынын процесси, анын максаты менен түздөн-түз байланышта болгон ар кандай компетенцияларды камтыйт. Эстетикалык тарбиянын, чыгармачылыктын жана музыканын негизги компетенцияларынын калыптанышы төмөнкү аспектилерде чагылдырылат:

1. **Музыкалык өнөр** — Бул компетенция музыканын негизги элементтерин түшүнүү, белгилүү музыкалык композицияларды анализдөө жана ырдоо менен байланыштуу. Окуучулар ар кандай музыкалык жанрларды үйрөнүп, алардын ортосундагы айырмаларды түшүнүп, музыкалык чыгармачылыкка кызыгууларын арттырышат.
2. **Ырдоо** — Музыка сабагында ырга кызыгууну өнүктүрүү — бул окуучуларга өзүн-өзү көрсөтүүнүн, ички дүйнөсүн башкаларга жеткирүүнүн бир түрү. Ырдоо жөндөмдүүлүгү, анын ичинде үндү туура пайдалануу, ырды жүрөктөн чыгаруу, жалпы музыкалык ырды туура кабыл алуу, өнүктүрүлөт [3, с.400].
3. **Музыкалык угуу** — Музыкалык угуу жөндөмдүүлүгү музыка сабагынын негизги компоненттеринин бири болуп саналат. Окуучулар музыканы угуп гана тим болбостон, анын маанисин, ырдын ырчагын, тембрин, жанрын жана башка элементтерин аныктап угуу жөндөмдүүлүгүн өздөштүрүшөт [13].
4. **Музыкалык көркөмдүк** — Музыкалык көркөмдүктү түшүнүү — бул композицияларды жана музыкалык чыгармаларды көркөм баалоо жөндөмдүүлүгүнө багытталган компетенция. Окуучулар чыгармаларды эстетикалык жактан баалап, аны түшүнүп жана башкаларга жеткирүү жолдорун үйрөнүшөт.

Жогорудагы компетенциялар музыка сабагында билим алган окуучулардын музыкалык маданиятын калыптандырып, эстетикалык жана руханий өнүгүүсүн камсыздайт. Бул компетенциялар окуучулардын искусствонун жана жалпы эле чыгармачылыктын бардык тармактарына болгон кызыгууларын арттырып, алардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өркүндөтөт.

Музыка сабагынын негизги максаты — эстетикалык билимдер менен өнөрдүн ортосундагы терең байланыштарды орнотуу. Музыка, сүрөт, адабият жана башка көркөм тармактар бири-бирине жанаша жүрүп, бири-бирин толуктайт. Музыкалык билимдер жана эстетикалык түшүнүктөр айкалышканда, окуучулар көркөм ишмердүүлүктүн чыныгы маанисин түшүнүүгө мүмкүндүк алышат.

Музыка сабагында эстетикалык билимдер менен өнөрдүн байланышын түзүү боюнча бир нече жолдор бар:

1. **Музыкалык чыгармачылык** — Окуучулар музыканы жазып, чыгарып, кайра иштеп чыгып, чыгармачылык процессти сезип, музыкалык көркөмдүккө өзгөчө баа беришет. Бул процесс эстетикалык кабыл алуу менен тыгыз байланышта болот.
2. **Музыка жана сүрөт** — Музыканы сүрөтчүлүк ишмердүүлүк менен бириктирүү окуучуларга ар кандай ишмердүүлүктөрдү байкап, креативдүү иш-аракеттерди аткарууга мүмкүнчүлүк берет. Мисалы, белгилүү бир музыкалык чыгарманы угуп, ошол чыгарманы сүрөт түрүндө чыгаруу окуучуларга эстетикалык тереңдикти түшүнүүгө жардам берет.

Музыка жана адабият — Адабий чыгармалардын музыкалык адаптациясы жана ал чыгармачылыктын синтезин түшүнүү эстетикалык билимдердин арасында өзгөчө орун алат. Окуучулар чыгармаларды музыка менен байланыштырып, анын көркөмдүк маанисин кеңейтүү жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүшөт. Өз маданиятын жана башка элдердин өзгөчөлүктөрүн билүү менен адам дүйнөлүк мейкиндикте өз ордун аныктай алат [7, с.104].

Эстетикалык билимдердин жана өнөрдүн ортосундагы байланыш, жалпы билим берүү процессинде ар кандай искусствонун жана тармактардын биримдигин камсыздайт. Музыка сабагы өзгөчө роль ойнойт, анткени ал окуучуларды көркөм баалуулуктарды кабыл алууга, терең ойлонууга жана чыгармачылыкты өркүндөтүүгө үйрөтөт. Музыка сабагынын максаты менен байланыштырып, эстетикалык билимдердин жана өнөрдүн арасындагы терең байланышты жандандырууну улантуу маанилүү. Башталгыч класстарда фольклордук чыгармаларды колдонуу окуучулардын тилдик, эстетикалык жана адеп-ахлактык өнүгүүсүнө чоң таасир этет [2, с.190].

Музыка сабагынын мааниси жана келечектеги мүмкүнчүлүктөрү

Эстетикалык тарбия дүйнө жүзү боюнча билим берүү системасында маанилүү орунду ээлейт, ал жалпы билим берүү процессинин негизги бөлүгү болуп саналат. Глобалдык билим берүү системасынын көптөгөн өлкөлөрүндө эстетикалык тарбияны өнүктүрүү жана аны мектептик билим берүүдө колдонуу негизги приоритеттердин бири болуп калууда. Бул тарбиянын негизги максаты — студенттерге эстетикалык баалуулуктарды берүү, дүйнөнү көркөм түрдө кабыл алуу жана адамдардын иш-аракеттерин туура түшүнүү.

Музыка, сүрөт, адабият сыяктуу искусство тармактары, өз кезегинде, адамдын руханий жана эмоционалдык өсүшүн колдоп, окуучуларды жогорку моралдык баалуулуктарга багыттайт. Глобалдык билим берүү системасынын негизги максаттарынан бири — окуучуларды гармониялык, руханий жана интеллектуалдык жактан толук өнүктүрүү. Эстетикалык тарбия бул процесстин бир бөлүгү болуп, балдардын дүйнөгө болгон көз караштарын кеңейтет. Музыка сабагы глобалдык билим берүү системасынын алкагында жаңы кыймылдарды жана жаңы концепцияларды ишке ашыруунун бир жолун түзөт. Ал эми искусство сабактарынын башка тармактары менен бирге эстетикалык баалуулуктарды үйрөтүү глобалдык билим берүүдө бардык тармактарды калыптандырууда маанилүү роль ойнойт.

Эстетикалык тарбиянын дүйнө жүзү боюнча мааниси арткан сайын, ар бир өлкө өзүнүн билим берүү системасын жаңылоодо музыканы жана башка көркөм искусстволорду орточо маанилүү орунга коюу аракетин көрүүдө. Бул дүйнөлүк тенденция кыргыз билим берүү системасына да таасир этет жана музыка сабагынын орду менен келечектеги мүмкүнчүлүктөрүнө да таасирин тийгизет.

Кыргызстанда музыка сабагы билим берүү системасында өзгөчө мааниге ээ. Кыргыздын музыкалык маданияты жана улуттук өнөрүн сактап, өнүктүрүү үчүн музыка сабагы маанилүү ролду ойнойт. Мектептик билим берүү системасында музыка сабагы мектеп окуучуларынын руханий, маданий жана эмоционалдык жактан өнүгүшүнө жардам берет. Мындай сабактар аркылуу окуучулар кыргыз элинин музыкалык мурасын таанып, аны терең изилдөөгө мүмкүнчүлүк алышат.

Кыргыз билим берүү системасында музыка сабагынын орду олуттуу мааниге ээ болгону менен, азыркы учурда ал көп учурда жетекчиликке алынбай жатат. Музыка сабагы көп учурда сыртынан кароого, жумшак сабак катары каралышы мүмкүн, бирок ал балдардын

жалпы гармониялык өнүгүүсүнө чоң таасирин тийгизет. Кыргызстандагы мектептерде музыка сабагынын сапатын жана анын билим берүү процессиндеги ордун жакшыртуу үчүн ар түрдүү билим берүү системалары жана жаңы концепциялар сунушталууда. Мисалы, музыка сабагын жандандыруу, анын мазмунун жаңылоо жана кызыктуу ыкмаларды киргизүү өтө маанилүү.

Кыргыз билим берүү системасында музыка сабагын өнүктүрүү үчүн биринчи кезекте, мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу, музыка сабагынын мазмунун актуалдаштыруу жана ар кандай жаңычыл ыкмаларды киргизүү зарыл. Мындан тышкары, музыка сабагында технологияларды колдонуу, окуучулардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө жардам берери анык.

Учурда билим берүү системасында инновацияларды колдонуу маанилүү тенденцияга айланган. Музыка сабагында жаңы ыкмаларды жана технологияларды колдонуу сабакты кызыктуу, ачык-айкын жана жеткиликтүү кылат. Музыка сабагында ар түрдүү интерактивдүү ыкмаларды колдонуу, класстын ичинде музыка жаратуу, виртуалдык аспаптарды колдонуу жана музыка аркылуу өзүн-өзү көрсөтүү балдардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө жардам берет. Ошондой эле, электрондук музыкалык программалар, куралдар жана онлайн платформалар билим берүү процессине киргизилсе, окуучуларга музыка сабагында заманбап технологияларды колдонуу менен жаңы мүмкүнчүлүктөрдү түзүп берет.

Сабактардын мазмунун жаңыртуу да маанилүү. Музыка сабагынын программасын заман талабына ылайык жаңылоону көздөп, чыгармачылыкка шыктандыруучу материалдарды, улуттук жана эл аралык музыканы, жогорку сапаттагы аудио-визуалдык ресурстарды колдонуу керек. Музыка сабагынын мазмунунда классикалык жана заманбап музыканы, кыргыз элинин музыкалык мурасын, ошондой эле башка дүйнөлүк музыкалык багыттарды камтыган чыгармалар болушу керек. Мындай жаңычыл көз караш менен музыка сабагы окуучулар үчүн кызыктуу жана окууга жеңил болот.

Мектептерде музыка сабагын жандыруу жана аны жакшыртуу үчүн заманбап технологиялардын ролу маанилүү. Окуучуларга музыкалык программалар менен иштөө, ыр жазуу, музыкалык чыгармаларды жазып алуу жана өзүлөрүнүн чыгармачылыгын өркүндөтүү мүмкүнчүлүктөрү түзүлөт. Электрондук куралдарды колдонуу жана онлайн платформаларга кирүү аркылуу окуучулар өздөрүнүн чыгармачылык өнөрүн өркүндөтүп, сабактарда жаңы ыкмаларды үйрөнүшөт.

Музыка сабагынын келечектеги мүмкүнчүлүктөрү ушундай инновациялык ыкмаларды жана жаңычыл идеяларды киргизүү менен кеңейет. Бул мектептерде жана билим берүү мекемелеринде билим берүү сапатын жогорулатып, окуучулардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өркүндөтүүгө өбөлгө түзөт.

Корутунду

Бул макалада музыка сабагынын окуучулардын эстетикалык маданиятын калыптандыруудагы орду жана тарбиялык функциялары тууралуу сөз болду. Музыка сабагы адамдын эмоционалдык жана руханий өсүшүнө түздөн-түз таасир этет, анын эстетикалык кабыл алуусун жана чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө көмөк көрсөтөт. Музыка сабагынын тарбиялык мааниси балдардын гармониялык өнүгүшүн камсыз кылып, сезимдерди өркүндөтүүгө, чыгармачылык активдүүлүктү арттырууга жана социалдык баалуулуктарды калыптандырууга мүмкүндүк берет.

Эстетикалык тарбиянын мааниси билим берүү системасында зор жана музыка сабагы анын негизги бөлүгү болуп саналат. Глобалдык билим берүү системасында жана кыргыз билим берүү системасында музыка сабагынын орду көп учурда жакшыраак жогорулатылууда, жана инновацияларды киргизүү, сабактардын мазмунун жаңылоо маанилүү болуп турат.

Музыка сабагы мектептеги билим берүү процессинде маанилүү тарбиялык функцияларды аткарып, балдардын жалпы өнүгүүсүнө өбөлгө түзөт. Эстетикалык тарбиянын үзгүлтүксүз иштеши үчүн жаңы ыкмаларды жана технологияларды колдонуу, музыка сабагынын сапатын жогорулатуу жана анын функцияларын кеңейтүү актуалдуу болуп калды.

Колдонулган адабияттар:

1. Апыш, Б., Бабаев, Д., Жоробеков, Т. Педагогика. — Бишкек: 2002. — 345 б.

2. **Альпекова, Ф.** (2025). Методы использования фольклорных произведений в начальных классах. *Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А. Мырсабекова*, 2(1(25)), 186–191. Извлечено от <https://ilim.oshmpu.kg/index.php/01/article/view/303>
3. **Алагушов, Балбай.** Кыргыз музыкасы: Энциклопедиялык окуу куралы / Башкы редактору Үсөн Асанов. — Бишкек: Мамлекеттик тил жана энциклопедия борбору, 2004. — 400 б. — ISBN 9967-14-016-X.
4. **Андреева, Т. Г.** Современные тенденции в обучении музыке в школе. — Новосибирск: Сибирское университетское издательство, 2022. — 250 с.
5. **Мельников, П. И.** Эстетика и музыкальное образование. — Москва: Музыка, 2020. — 320 с.
6. Мурзаканова, Г. А. Формирование эстетической культуры будущих учителей / Г. А. Мурзаканова // Известия ВУЗов Кыргызстана. — 2016. — № 7. — С. 104-106. — EDN WAJYCH.
7. **Мурзаканова, Г. А.** Башталгыч класстын окуучуларынын этномаданий компетенттүүлүгүн калыптандырууда адабий окуу сабагынын орду / Г. А. Мурзаканова. — Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А. Мырсабекова. — 2024. — Vol. 2, No. 2(24). — P. 167–172. — DOI 10.56122/..v2i2.232. — EDN UINVWT.
8. **Рапацкая, Л. А.** Формирование художественной культуры учителя музыки. — Москва: 1991. — 137 с.
9. **Сохор, А. Н.** Социология и музыкальная культура. — Москва: Сов. композитор, 1975. — 202 с.
10. **Степанова, Л. С.** Педагогика музыкального образования. — Санкт-Петербург: Питер, 2018. — 295 с.
11. **Школяр, Л. В., Красильникова, М. С., Критская, Е. Д., и др.** Изучение музыкальной культуры младших школьников. // Теория и методика муз образования детей / Л. В. Школяр, М. С. Красильникова, Е. Д. Критская и др. — Москва, 1998. — 290 с.
12. <https://vak.kg/wp-content/uploads/2024/05/avtoref.akmatova-g.je.pdf>
13. <https://ky.wikipedia.org/wiki/>
14. <https://multiurok.ru/files/lektsiia-18-estetikalyk-tarbiia.html>

УДК 37.01

КРУЖКОВАЯ РАБОТА В РАМКАХ ПРОФИЛИЗАЦИИ В СТАРШИХ КЛАССАХ КАК АСПЕКТ ШИРОКОЙ РЕФОРМЫ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ

Вахитова Гюзаль Азетовна,

ORCID: 0000-0003-0727-8200

к.и.н., доцент,

Кыргызско-Российский Славянский университет имени Б. Н.

г. Бишкек, Кыргызская Республика, guzalazet@mail.ru

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES AS A PART OF THE PROFILED EDUCATION WITHIN SCHOOL REFORM IN KYRGYZSTAN

Vakhitova Giuzal Azetovna

ORCID: 0000-0003-0727-8200

candidate of historical sciences

PhD, associate professor

Kyrgyz-Russian Slavic university named after Boris Yeltsin,

Bishkek, Kyrgyz Republic, guzalazet@mail.ru